
THE RISK FACTORS FOR THE EMERGENCE OF AGGRESSION AND THE INFLUENCE OF COGNITIVE DISMODERATION INTERCOURSE IN CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE

Vesela Ivanova Bozhkova

Southwest University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria, vesela_bojkova@abv.bg

Abstract: To overcome aggression, extracurricular activities can be used, which in general allow for more interactivity, through which children's analytical skills are developed. These activities can be led by a resource teacher to plan and develop communication, both on an emotional and psychological level, and in the context of inclusion and overcoming differences in the socialization process. In school, you can work with a specific method of preventive-pedagogical activity, the mirror reflection approach, this is the way we can show the child what his behavior actually is and how it affects others.

The research methodology includes the analysis of the prerequisites for deviations in children's behavior and the ways to reduce them.

The purpose of the study is to systematize the different views on the problem of deviance.

The results show the need to improve the relationships between children, there is a noticeable decline in the value system, there is a lack of respect on their part towards the elders. The discipline of adolescents in the school institution is not at the level required for them to be educated and develop fully as individuals.

The groups in which the person is socialized are diverse, but in relation to adolescents, the relationships in the school class show moral degradation. Aggression in the context of everyday school life predetermines the answer to the question, to what extent the school is responsible for the manifestations and growth of aggression. On the one hand, the school as an institution reflects the social conditions, the origin of aggression is often laid outside it (from the school) in terms of the breakup of families, the mixing of different educational styles, different intelligence or material well-being, in which the school becomes an arena of playing out social conflicts and problems. On the other hand, the school is a determining and evaluating institution, creating inequality, division, hierarchy, determining the success or failure of the individual student, and thus the institution itself inevitably creates conditions that can cause aggressive behavior, subsequently reaching the internal personal aggressiveness of the students themselves. (Andreeva, L., 2007)

At the level of primary prevention of aggression, it is necessary to emphasize the development of moral values and, above all, respect for the interlocutor. The characteristics of the causes of aggressive behavior are associated with the influence of the friendly environment on the child's behavior. The reasons for aggressive behavior must be assessed from different behavioral configurations, on the one hand refracted through individual-psyche features and on the other hand concretized in the emotional-psyche relations with the immediate social environment. (Popova, Sn., 2000)

Keywords: Primary prevention of aggression in children of primary school age based on the cause of students' aggressive behavior - cognitive dismoderate intercourse between them and the concepts of preventive activity at school aimed at analyzing behavioral deficits.

РИСКОВИТЕ ФАКТОРИТЕ ЗА ПОЯВАТА НА АГРЕСИЯ И ВЛИЯНИЕТО НА КОГНИТИВНО ДИСМОДЕРАЦИОННОТО ОБЩУВАНЕ ПРИ ДЕЦАТА ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Весела Иванова Божкова

Югозападен университет "Неофит Рилски", гр. Благоевград, Р. България, vesela_bojkova@abv.bg

Резюме: За преодоляване на агресията, могат да се използват занимания в извънкласна стая, които в общ план дават възможност за повече интерактивност, чрез която се развиват аналитичните умения при децата. Тези занимания могат да бъдат водени от ресурсен учител, който да планира и развива комуникацията, както на емоционално и психологическо ниво, така и в контекста на приобщаване и преодоляване на различия в процеса на социализация. В училище може да се работи със специфичен метод на превантивно-педагогическата дейност, подходът огледална рефлексия, това е начинът, по които можем да покажем на детето, какво е поведението му всъщност и как, то влияе на другите.

Методологията на изследването включва, анализирането на предпоставките за отклоненията в поведението на децата и начините за редуцирането им.

Целта на изследването е да систематизира различните погледи върху проблема с девиацията.

Резултатите показват необходимостта от подобряването на взаимоотношенията между децата, при тях се наблюдава осезателен упадък на ценностната система, липсва уважение от тяхна страна към по-възрастните. Дисциплината на подрастващите в училищната институция не е на необходимото ниво, те да се обучават и развиват пълноценно, като личности.

Групите в които личността се социализира са разнообразни, но по отношение на подрастващите, взаимоотношенията в училищният клас, показват морална деградация. Агресията в контекста на училищното всекидневие, предопределя отговорът на въпросът, доколко училището е отговорно за проявите и нарастването на агресията. От една страна, училището като институция, отразява обществените условия, зараждането на агресията често е заложено във нея (от училището) по отношение на разпадането на семейства, смесването на различни възпитателни стилове, различен интелект или материално благосъстояние, при което училището се превръща в арена на отиграване на социални конфликти и проблеми. От друга страна училището е определяща и оценяваща институция, създаваща неравнопоставеност, деление, йерархия, определяща за успеха или провала на отделния ученик и по този начин самата институция, неизбежно създава условия, които могат да предизвикат агресивно поведение, в последствие се стига до вътре личностната агресивност на самите ученици. (Андреева, Л., 2007)

На ниво първична превенция на агресията е необходимо да се акцентира върху развитието на моралните ценности и най-вече уважението към събеседника. Характеристиките на причините за агресивното поведение се свързват с влиянието на приятелското обкръжение върху поведението на детето. Причините за агресивното поведение трябва да се оценяват от различни поведенчески конфигурации, от една страна пречупени, през индивидуално-психичните особености и от друга конкретизирани в емоционално-психичните отношения с близкото социално обкръжение. (Попова, Сн., 2000)

Ключови думи: Първична превенция на агресията при децата от начална училищна възраст базирана върху причината за агресивното поведение на учениците - когнитивно дисмодерационното общуване (cognitive dismoderate intercourse) помежду им и похватите на превантивната дейност в училище насочени към анализирането на поведенческите дефицити.

1. УВОД

Изследването на когнитивно дисмодерационно общуване (cognitive dismoderate intercourse) между децата, показва липсата на желание у децата за личностен коректив върху собственото им поведение. Безнадзорността, като фактор за отклонения в поведението, показва пропуските в работата на социалните институции, имащи отношение по проблема. Занемарени или изоставени от родителите, избягали от семейството или от възпитателното заведение, донякъде с поведението си навън, децата показват една от страните на десоциализацията. Децата лишени от семейна среда и липсата на близък човек деформират оценъчната си личностна функция, което пък от своя страна стимулира чувството на неоправданост и пренебрежение към училището, общественият ред и развива негативизъм към гражданското поведение. В последствие личността придобива асоциални поведенчески стереотипи в своето ежедневие, получава се процес на отхвърляне на моралните и социалните ценности на обществото. Следва сложен индивидуален процес на социално-биологичното и функционалното в кризисното им развитие.

В рамките на този процес се проявяват и възможностите за превенция т.е. насочване за изясняването на механизма, при които се формира индивидуалното поведение. На практика се създават деформирани представи за другите и за постъпките им. От друга страна липсата на самоконтрол улеснява процеса на деформации и от там ескалирането на агресията. (Пеевски, В., 2007, стр. 6)

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Процедурата по проектирането на превантивната дейност, обвързана с факторите за появата на агресия свързани със средата, в която общува детето. Превантивната дейност показва липсата на социална адаптация, в следствие на което се появява дестабилизиране на социалните позиции и прояви на агресия. Социалната дезадаптация се превръща в застрашителна позиция, по отношение на ценностната система. Едната причина, която препраща към такива проблеми е свързана с обединението на аномалиите в развитието на личността и включва умствено изостаналите деца, втората деца със задръжки в психичното развитие, третата група са напълно здрави в психичен и физически план деца. Проблемите съпътстващи, тези деца са главно психо-социални в резултат на негативното социално въздействие, както и проблемите с общуването, фрустрацията на подрастващите, отчуждението им един от друг и прочие. Друга съществена

причина за отклоненията в поведението са непоследователните възпитателни действия на родителите, изразени в послания към детето, които подтикват към липса на самоконтрол у децата. Семейството се явява един от водещите фактори за появата на агресия, понякога децата се приемат за виновни по отношение на лошите взаимоотношения въщи. Когато децата са подложени на агресивно поведение от страна на родителите си, това води до десоциализацията им или в противовес приобщаване на учениците в криминогенни групи. Тези процеси от своя страна предизвикват отклонения в социалното развитие на личността, при които емоционално-волевата неустойчивост подпомага личността за лесно влизане в съзвучие с агресивно изявени личности, това от друга страна се случва, защото подрастващите не осъзнават своето поведение, като неприемливо. (Василева, Е., 2004).

3. РЕЗУЛТАТИ

При превантивната работата с агресивни деца в училище, изследването на когнитивно дисмодерационно общуване (*cognitive dismoderate intercourse*) между децата, допринася за разкриването на нови методи за преодоляване на агресията между подрастващите, последният показал ползотворното си въздействие за преодоляването на агресията е огледалната рефлексия. Училищните рискови фактори относно появата на агресия са свързани със занижената дисциплина, липсата на мотивация за учене, моментите в които децата се отдават на хазартни игри, наркотици, алкохол (употреба на ПАВ). Липсата на колективни извънкласни занимания, води до невъзможността децата рационално да изразходват енергията си и това води до спад на самоконтрола, липса на коректив на собственото поведение и в следствие агресия. Друг фактор за агресия са проблемите във взаимоотношенията, които се разпростират от приятелство до конкуренцията в постиженията им, поради факта, че училището е един микро свят, в който се откроява всичко от големия свят и живота в обществото, което влияе на подрастващите. Децата попиват лесно чуждия пример и най-бързо лошия, тогава децата, започват да стават склонни към агресия. Други фактори за агресия са изоставащите ученици; попадащи в неформални воюващи помежду си групи, където се повишава влиянието на лидера с неадекватно социално поведение. В превантивно отношение, успешното предохраняване от агресия зависи от своевременното начало и дава най-добри резултати, когато се провежда, като профилактика. Важен предохранителен фактор е разкриването на причините за агресия и балансът между емоционалните реакции, но понякога прекалената самокритичност и неувереност, пораждаат безпомощност и от там отклонения в поведението. В други случаи агресивното поведение е начин за самоутвърждаване, затова децата не трябва непрекъснато да се критикуват, по-скоро да се насърчават в ползотворно поведение. (Чавдаров, Д., 2008, стр. 30)

За децата в неравностойно социално положение, има висок риск от превръщането им в агресори или възможността, самите те да станат жертва на агресия. Тези деца се подразделя на три основни групи, първо деца, които живеят и са възпитавани в естествена семейна среда и причините за възникването на неравностойно социално положение се намират вътре в семейството. Те са членове на семейства, които могат да се определят, като семейства „с със специфични проблеми“, към тях се причисляват и децата от семейства намиращи се в развод, за които съществува висок, реален риск от изпадане в неравностойно социално положение. В обсега на тази група попадат и децата с един родител, а също и децата от малцинствени общности деца, които са отглеждани и възпитавани в извън семейна среда. В нея се открояват две основни подгрупи т.е. деца сираци, деца, чиито родители са се отказали от родителските си права, деца с увреждания. Малтретирането на деца в семейството е един от основните фактори за появата на агресия у децата, защото тази загуба на упора в крехката детска възраст е причина детето само да се бори за преодоляване на трудностите, тогава агресията придобива вид на самозащита. (Събева, Е., 2007)

4. ДИСКУСИИ

Специалната индивидуална училищна превенция се развива, чрез анализирането на рисковите фактори за развитие на агресивно поведение основани на социални дефицити, те са обвързани с взаимозависимостта между сложните компонентни влияния на социалните фактори, сред които основно място заема възпитанието; наследствена обремененост, агресивното поведение на родителите, депресия или депресивни състояния на родителя, безработица, бедност, природни бедствия, криминалната съседска среда, високите нива на престъпност в квартала, деструктивност, насилие, гняв, омраза, обида. Според пирамидата на Маслоу вредно въздействие върху личността имат, липсата на базовите потребности; психо-социалната идентичност, като динамично интегрално и личностно образуване, свързващо миналото, настоящето и бъдещето на индивида т.е. опосредства се социалното възприятие, начина на преработка на информацията и се обвързват с преживяванията и рефлексията им в поведенческите прояви на агресия. Вредно въздействие върху децата имат деструктивните култове, като фактор за агресия т.е. разрушителните култове,

по отношение на естественото хармонично усвояване на традиции и норми, които служат на социалните структури, културата, за успешното функциониране на обществените правила и норми. Тези култове намират проявлението си в секти, които изразяват отрицателно опозиционно, реакционно и деструктивно отношение към всичко, което противоречи на нейните цели, принципи, учения, догми и култ. В много от случаите, съвременните секти изискват пълно подчинение и безрезервно отдаване на волята на техните закони и лидери, тези секти могат да привлекат децата, чрез възрастни авторитети членуващи в тях, съответно агресивното поведение на членовете на тези секти, може да произхожда от незачитането на техните разбираня за света и хората.(Бижков, Б.,2014., стр. 31)

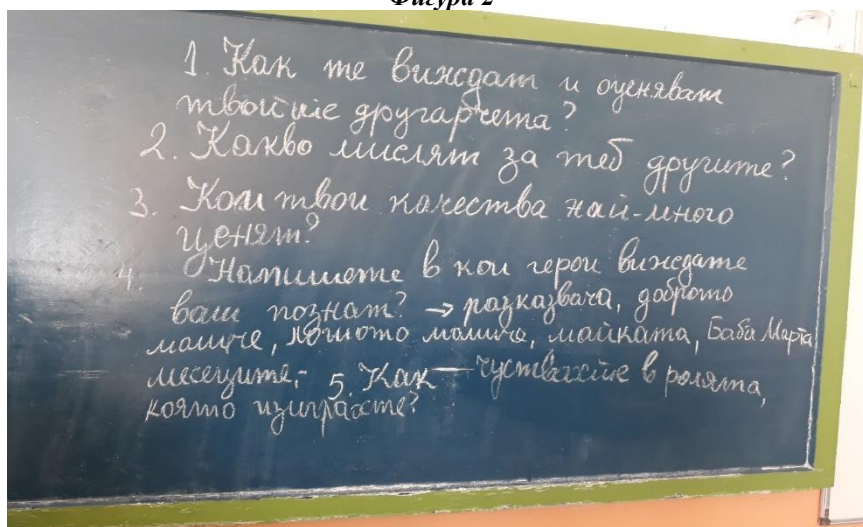
Поведенческите и психическите проблеми, като фактор за агресия се свързват с бариерите в общуването, като фактор за агресия т.е. постоянното изразяване на оценки, като критикуване, обвиняване, осъждане, при тези постоянни оценки, детето става неуверено в себе си, постоянно критикуваното дете започва да балансира, чрез агресивни изблици. Започва да чувства в последствие липсата на партньорство в общуването, което предизвиква по-високи нива на агресия, защото личността, започва да отрицва и защитните си механизми. (Вълчев, Р., 2004, стр. 33) Бариерите в общуването, предизвикващи проблемно поведение, могат да се преодолеят, чрез нов метод, методологичен подход (когнитивно дисмодерационно общуване, *cognitive dismoderate intercourse* между децата), който да оказва превенция, но не само предохранителна, а преобразуваща, агресивното поведение в социално приемливо (виж фигура 1 и фигура 2).

Фигура 1

Превантивната стратегия огледална рефлексия, подобрява педагогическият такт за аналитично тълкуване на поведенчески послания и адекватно анализиране на ситуации в ежедневно общуване на децата, предизвикващи агресия.

Фигура 2

Липсата на педагогически такт, като фактор на агресията, понякога се дължи на недостатъчното познаване на нервно психичните особености, при децата в различните възрастови периоди. Някои учители се стремят да бъдат преди всичко преподаватели и подценяват възпитателната страна на своята работа, в широкия смисъл на думата няма нито едно провинение, без то да е повлияно от примера на другите, по какъв вътрешен механизъм се осъществява провинението и какво е неговото обратно отражение върху психиката на агресора. Дали това поведение е последица от взаимодействието между вътрешни и външни подбуди, като важен фактор за социалните прояви у учениците се изтъква ролята на акселерацията и ретардацията за усилването на тези подбуди в впоследствие от ускоряването и забавянето на нервно психичното и соматичното развитие на децата. (Георгиев, Т., 2005., стр. 34)

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В превантивен план към криминогенните факторите за появата на агресивност при децата от начална училищна възраст се отнесат: маргинално съществуване т.е. начин на живот извън обществено приетите норми на поведение, слаба социална роя и потаен т. е. по-затворен живот, в който липсва комуникация с адекватен характер. Паразитизъм, такъв живот има различни форми, когато се отнася до просия се явява образно казано в ролята разрушител в чийто живот са налице забранени от обществото форми на нормално съществуване. Асоциално безделие, като криминогенен фактор представлява отхвърляне на всички социални роли, което поражда липсата на социална интеграция. Отхвърлянето на моралните и социалните стойности, представлява, непризнаване на конформизма. На моралните ценности се гледа, като на императиви на социалното поведение т. е. произхождащи от социалната група, в която общуват лицата с агресивни поведенчески стереотипи. Рисковите фактори показват наличието на деструктивна подбуда или мотивация, реализиращи се чрез дисмодерационно поведение. (Фром, Е., 2003, стр. 218-220)

ЛИТЕРАТУРА

- Андрева, Л. (2007). Социалното познание и междуличностните взаимоотношения. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София.
- Бижков, Б. (2014). Социално педагогическа и пастирска работа с криминално проявени деца жертви на наркотици и деструктивни култове. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София.
- Божкова, В (2023). Комуникацията при децата от начална училищна възраст като предпоставка за агресията и влиянието на когнитивно дисмодерационното общуване. COMMUNICATION IN CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE AS A PREREQUISITE FOR AGGRESSION AND THE INFLUENCE OF COGNITIVE DISMODERATE INTERCOURSE. В: Международна конференция the International Journal: „Invited Scientific Papers“. Institute of Knowledge Management, Vol. 56., No.2, pp.141-236, ISSN 2545-4439; ISSN 1857-923X.
- Валявичарска, М. (2022). Същност и особености в работата на ресурсният учител, подпомагащ приобщаващото образование на деца и ученици със специални образователни потребности. Основни функции. Essence and characteristics of the work of the resource teacher, supporting the inclusive education of children and students with special educational needs. В: Международна конференция the International Journal: „Invited Scientific Papers“. Institute of Knowledge Management, Vol. 55., No.2, pp.187-384, ISSN 2545-4439; ISSN 1857-923X.
- Петров, Г. (2000). Детската престъпност. „Хермес“, София.
- Василева, С. (2022). Децата и пчелите – вътрешно проектна дейност за формиране на компетентности. The children and the bees - an internal project activity with the means of forming competences. В: Международна конференция the International Journal: „Invited Scientific Papers“. Institute of Knowledge Management, Vol. 55., No.2, pp.187-384, ISSN 2545-4439; ISSN 1857-923X.
- Василева, Е. (2004). Съвременното начално училище – реалности и предизвикателства. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София.
- Вълчев, Р. (2004). За образованието и възпитанието на нашето дете. Център отговорно образование, София.
- Георгиев, Т. (2005). Когато учителят няма педагогически такт. Фондация „Проф. д-р. Годор Ташев“.
- Димитрова, Д., & Василева, К. (2013). Приятелството в живота на детето. В: сп. „Педагогика“, кн. 1.
- Дерижан, И. (2001). Технология на социалната работа с деца. Университетско издателство „Н. Рилски“, Благоевград.
- Пеевски, В. (2007). Превенцията основна дейност на местната комисия. В: Обществено възпитание кн. 2, с.24-26.
- Попова, Сн. (2000). Полово възпитание на учениците. Издателство – „Веда Словена – ЖГ“, София.

- Сергеева Милкотева, Д. (2023). Наръчник на учителя. Teacher's Handbook. В: Международна конференция the International Journal: „Invited Scientific Papers”. Institute of Knowledge Management, Vol. 56., No.2, pp.141-236, ISSN 2545-4439; ISSN 1857-923X.
- Събева, Е. (2007). Социално-педагогически измерения на семейството. Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, Пловдив.
- Тодорова, Д., & Мършелева, Й. (2013). Изкуството като възможност за превенция на агресията. В: сп. „Педагогика”, кн. 1.
- Фром, Е. (2003). Анатомия на човешката деструктивност. Превод от английски език – Ганев, Владимир. Издателство: „Захари Стоянов”, София.
- Христова, В. (2023). Стимулиране на нестандартността чрез екологичното образование в начален етап. Stimulating non-standardization through environmental education at the primary stage. В: Международна конференция the International Journal: „Invited Scientific Papers”. Institute of Knowledge Management, Vol. 56., No.2, pp.141-236, ISSN 2545-4439; ISSN 1857-923X.
- Чавдаров, Д. (2008). Агресията от двигател на процеса до брутално насилие. Академично издателство „Проф. Марин Дринов”.